

عنوان مقاله:

تحلیل و تاریخ گذاری نسبی مجموعه بین راهی چهل پایه شهرستان طبس

محل انتشار:

پژوهشنامه خراسان بزرگ، دوره 12، شماره 45 (سال: 1400)

تعداد صفحات اصل مقاله: 18

نویسندگان:

علی اصغر محمودی - دانش آموخته دکتری، گروه باستان شناسی دوران اسلامی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه مازندران، ایران

حسین صدیقیان - استادیار، گروه تاریخ و باستان شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه لرستان، ایران

سید رضا رافعی - دانش آموخته کارشناسی ارشد، گروه باستان شناسی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه بیرجند، ایران

محمد فرجامی - کارشناس باستان شناسی، اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی خراسان جنوبی، بیرجند، ایران

خلاصه مقاله:

از گذشته تاکنون یکی از ملزومات راه های بین شهری برای کاروانیان یا مسافران وجود بنا های خدماتی و رفاهی با کار کرد های متفاوت بوده است. این ابنیه در گذشته بیشتر شامل تک بنا هایی مثل انواع کاروان سرا، چاپارخانه و آب انبار بودند. اما در محدود مناطقی از سرزمین ایران ابنیه خدماتی و رفاهی شناسایی شده که از چند سازه گوناگون با کاربری های مختلف، تشکیل شده-اند. این ابنیه عموماً در مناطقی ساخته شده اند که شرایط آب و هوایی مساعدی ندارند مانند مناطق گرم و خشک بیابانی یا نیمه بیابانی. یکی از این مجموعه بنا های شناسایی شده چهل پایه است که در مسیر راه باستانی خراسان - کرمان، قرار گرفته است. این مجموعه بنا که شامل کاروان سرا، آب انبار، پایاب و ... می باشد، در انتهای جنوبی بخش دیهوک شهرستان طبس و در داخل کویر لوت قرار گرفته است. در ارتباط با این مجموعه تاکنون پژوهش چندانی صورت نگرفته و تنها به صورت اجمالی پلانی از کاروان سرای آن ترسیم شده و توضیحاتی مختصر در مورد این سازه بیان شده است؛ اما در مورد فضا های گوناگون دیگر آن، کارکرد آنها و موارد دیگر، مطالبی منتشر نشده است. در حالی که این مجموعه بنا به دو دلیل برخورداری از چند سازه گوناگون با کاربری های متنوع و مراحل ساخت چند دوره ای آن، اهمیت زیادی در مطالعات تاریخ معماری داشته و ضرورت داشت که به آن بیشتر پرداخته شود. بر همین اساس اهداف اصلی پژوهش حاضر شامل بررسی و مقایسه کلی آثار این مجموعه، شناسایی کاربری احتمالی آنها و تاریخ گذاری تقریبی هر یک بنا های آن است. روش پژوهش حاضر توصیفی - تحلیلی بوده و شیوه گردآوری اطلاعات آن ترکیبی از مطالعات میدانی و کتابخانه ای است. در پژوهش حاضر ضمن شناسایی کارکرد تمام ابنیه، چنین مشخص گردید که بنا های این مجموعه از میل های راهنما گرفته تا آب انبار و کاروان سرا، تماماً کارکرد خدماتی داشته اند اما احتمالاً در دو یا چند دوره زمانی مختلف از قرن چهارم تا قرن سیزدهم هجری ساخته شده اند.

کلمات کلیدی:

مجموعه چهل پایه، جاده خراسان - کرمان، شهرستان طبس، بنا های بین راهی، دوران اسلامی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/2030492>

